

De financiële dienstverlener aan banden

Deel 1: Herkomst, criteria en proces

□ Henk van Berkel

Sinds 1 januari 2007 is de Wet op het financieel toezicht (Wft) van kracht die onder meer van financiële dienstverleners eist dat ze een minimum kwaliteitsniveau bezitten en dat ze hun deskundigheid moeten kunnen aantonen. In de praktijk betekent dit dat ze examens moeten afleggen bij erkende exameninstellingen. Een commissie kreeg de opdracht criteria te ontwerpen waaraan een exameninstelling moet voldoen. De eerste audits, in de vorm van visitaties, hebben plaatsgevonden.

Achtergrond

Iedereen herinnert zich ongetwijfeld een aantal in de openbaarheid gekomen zaken over misstanden bij beleggingsadviezen. Ondeskundige en soms zelfs malafide bureaus verleiden particulieren tot het doen van grote investeringen en beloven gouden bergen die natuurlijk in onbereikbare verten verdwijnen. De zogenaamde woekerpolis is daar een voorbeeld van. Een ander recenter voorbeeld betreft de hypotheekverstrekkers die het niet zo nauw nemen met richtlijnen. De overheid probeert deze praktijken te voorkomen door middel van het opzetten van een systeem dat waarborgt dat financiële dienstverleners deskundig zijn en blijven.

Er zijn dienstverleners in alle soorten en maten. Een advies over aandelen is wat anders dan een advies over een levensverzekering, al zien sommigen aandelen als een levensverzekering. Waar het echter om

gaat is dat dienstverleners van de hoed en de rand weten van het product dat ze adviseren. Daarom zijn er door de overheid zes deskundigheidsgebieden (modulen) aangewezen (zie kader).

Diplomerings

Toen de wet van kracht werd, ontstond er op z'n minst enige commotie in de wereld van dienstverleners. Veel dienstverleners zijn kleine zelfstandigen die een kantoor(tje) aan huis hebben en die zonder diploma, maar met een koperen plaatje op de muur, hun zaak zijn begonnen. Moesten zij nu examens gaan afleggen om hun vak te mogen blijven uitoefenen?

Voor zover het dienstverleners betrof die nooit een diploma hadden behaald, was het antwoord ja. In het (verre) verleden behaalde diploma's werden beoordeeld door de Autoriteit Financiële Markten (AFM) voor mogelijke erkenning. Voor degenen die geen of een ongeldig diploma bezaten, werden inhaalonderwijsprogramma's en toetsen ontwikkeld om hun beroepservaringen om te zetten in een erkend diploma. Maar wie na 1 oktober 2007 zich wil vestigen als financieel adviseur, dient een diploma te behalen.

Het College Deskundigheid Financiële Dienstverlening

In het verlengde van de wet heeft de overheid het College Deskundigheid Financiële Dienstverlening (CDFD) in het leven geroepen. Dat college heeft drie taken:

1. Het aanwijzen van exameninstellingen die gerechtigd zijn examens over één of meer van de genoemde modulen af te nemen. Tevens dient het college een auditstelsel voor die instellingen te ontwerpen.
2. Het concretiseren van de eindtermen. De eindtermen waaraan de modulen moeten voldoen zijn in de wet opgenomen. Het is de taak van het college de eindtermen in concrete toetstermen om te zetten. Dat is geen eenmalige taak

Zes deskundigheidsgebieden

De Wft regelt het toezicht op de financiële sector in Nederland. De wet vervangt acht toezichtwetten. De wet verdeelt de financiële dienstverlening in zes deskundigheidsgebieden. Naast een basismodule Financiële Deskundigheid zijn dit de volgende gebieden: Hypothecair krediet, Consumptief krediet, Schadeverzekeringen, Levensverzekeringen en Volmacht. Afhankelijk van hun werkteerrein moeten dienstverleners hun deskundigheid op een of meer van de gebieden kunnen aantonen door middel van het afleggen van een examen.

omdat de financiële wereld aan verandering onderhevig is en dus de eindtermen ook. De financiële dienstverleners moeten in het kader van permanente educatie aantonen dat ze de nieuwe eindtermen, en de daaraan gekoppelde toetstermen, machtig zijn.

3. De overheid erkent twee soorten van permanente educatie: het afleggen van een examen over de nieuwe, geactualiseerde eindtermen en het volgen van onderwijsprogramma's die garanderen dat de deelnemers de eindtermen krijgen aangeleerd. Het college is belast met het aanwijzen van onderwijsinstellingen die dergelijke programma's mogen aanbieden evenals met het beoordelen van de onderwijsprogramma's. Zie ook de website van het CDFD: <http://www.cdfd.nl>; de auteur van dit artikel is lid van het college.

De oude situatie

Het is beslist niet zo dat er voor financiële dienstverleners in het verleden geen examens waren. Er bestonden tal van onderwijsinstellingen die ook examens afnamen; een aantal bestaat nog steeds. Het waren de brancheorganisaties zelf die voor hun eigen leden scholing verzorgden die werd afgesloten met een examen. Organisaties als NIBBE/SW, SEFD, FFP en SEH hebben zo een goede reputatie opgebouwd. Maar de wet Wft heeft al die verschillende examens verenigd tot één stelsel van examens. De examens van de genoemde instellingen voldeden niet aan de wettelijke verplichting om deskundigheid aan te tonen zodat hun geldigheid verviel. Door de wetgeving veranderde dus veel voor deze instellingen. De opleidingspoot

konden zij handhaven, maar om examens te mogen blijven afnemen, moesten zij een erkenning aanvragen. Dat hebben de meeste ook gedaan. Daarmee is de kous niet af. Omdat de wet eist dat er een strikte scheiding is tussen opleidingen en examens, moeten die instellingen die een eigen opleiding in huis hebben, hun organisatie opsplitsen: een onderwijsorganisatie aan de ene kant en een examenorganisatie aan de andere kant. Vervolgens kan de exameninstelling een aanvraag tot erkenning indienen bij het CDFD. Overigens, de eis van een strikte scheiding tussen opleiding en examens geldt niet voor hbo-opleidingen die willen worden erkend als exameninstelling.

De criteria voor een goede exameninstelling

Al gauw na de instelling van het CDFD meldden de exameninstellingen zich. Zij wilden snel een erkenning zodat zij de markt konden gaan bedienen. Die vroege aanmelders werden in de wachtkamer geplaatst. Eerst moesten de criteria worden opgesteld waaraan een exameninstelling zou moeten voldoen, dan pas zouden ze kunnen worden erkend. In de Wft en de toelichting is een aantal uitgangspunten voor de erkenning van een exameninstelling geformuleerd met betrekking tot de volgende punten:

1. gescheiden bedrijfsvoering;
2. toegang tot de examens;
3. dekking van de toetstermen;
4. maatregelen ter voorkoming van fraude;
5. examen- en beoordelingsprocedures;
6. examenreglement.

De overheid heeft het College Deskundigheid Financiële Dienstverlening in het leven geroepen

Een werkgroep van het CDFD heeft deze punten vertaald naar concretere criteria.

Gescheiden bedrijfsvoering

De exameninstelling moet, indien de instelling naast examineren ook opleidingen verzorgt, waarborgen dat er een gescheiden bedrijfsvoering plaatsvindt én dat opleiding en examens zijn gescheiden. Dat dient te blijken uit een gescheiden administratie van opleiding en examens, zoals een gescheiden bekostiging van het examineren en opleiden, een geheel onafhankelijk automatiseringssysteem/computersysteem, een gescheiden inzet van personeel, bijvoorbeeld blijkend uit een lijst met namen van personen betrokken bij de opleiding en een lijst met namen van personen betrokken bij de examens en/of de onmogelijkheid dat het personeel dat betrokken is bij de opleiding toegang heeft tot het examen(materiaal). De instelling dient dit op basis van protocollen en maatregelen aannemelijk te maken.

Toegang tot de examens

De exameninstelling dient te waarborgen dat iedereen die aan het examen wil deelnemen, ook daadwerkelijk examen kan doen. Een instelling mag de toegang niet beperken tot kandidaten afkomstig uit de eigen opleiding of uit de eigen organisatie. Dat zou ondermeer kunnen blijken uit het toelatingsreglement waarin de regels en criteria zijn vermeld, uit de examenkosten (die voor iedere kandidaat gelijk moeten zijn) en uit een lijst met namen van kandidaten en hun werkgever.

Dekking van de toetstermen

De toetstermen zijn in de wet en regelgeving vastgelegd. De instellingen zullen moeten aantonen dat hun examens de toetstermen dekken. Dat kunnen ze bijvoorbeeld doen door uitleg te geven over de gehanteerde procedure ten aanzien van het samenstellen van examens en door informatie te geven over (vragen uit) de itembank. Ook blijkt de dekking uit het aantal vragen in het examen. In het algemeen geldt: hoe lager het aantal vragen in het examen, des te lager is de dekkingsgraad of representativiteit. Een goede dekking van de toetstermen, naar inhoud en niveau, is een minimumvoorwaarde voor de gelijk-

De Wet op het financieel toezicht noemt een aantal uitgangspunten voor de erkenning van een exameninstelling

waardigheid van de examens in tijd en in vergelijking met andere exameninstellingen.

Maatregelen ter voorkoming van fraude

Een instelling wordt geacht zodanige maatregelen te treffen dat examens op een correcte en eerlijke wijze worden afgelegd. Dat zal ondermeer moeten blijken uit maatregelen die de instelling neemt ter voorkoming van fraude, een lijst van mogelijke soorten fraudes en specifieke maatregelen die de instelling hiervoor neemt, maatregelen bij bijzondere examenvormen zoals elektronisch examineren en/of nadere maatregelen die er voor zorgen dat het examenproces op een correcte en eerlijke wijze verloopt.

Examen- en beoordelingsprocedures

De exameninstelling dient zorg te dragen voor een vakinhoudelijk juiste en objectieve beoordeling van afgenomen examens. Dat moet onder andere blijken uit maatregelen die waarborgen dat de examens zo objectief mogelijk worden beoordeeld, onder andere blijkend uit de aanwezigheid van correctievoorschriften (antwoordmodel, scoringsvoorschrift, beoordelaar-instructie), procedures voor het scoren en beoordelen van de examens, maatregelen die waarborgen dat de noodzakelijke onafhankelijke deskundigheid wordt ingezet bij de beoordeling, maatregelen die waarborgen dat de beoordeling op vakinhoudelijke gronden geschiedt, de aanwezigheid van een systeem van kwaliteitsbeoordeling van toetsen, in het bijzonder validiteit, betrouwbaarheid, normering en/of de aanwezigheid van een toetsbeleid, waarin minimaal geregeld is hoe de toetscyclus er uitziet en op welke wijze de werking ervan wordt bewaakt.

Examenreglement

De instelling beschikt over en handelt in overeenstemming met een examenreglement waarin ten minste de volgende onderwerpen zijn geregeld:

- de wijze van aanmelding van de kandidaat;
- het aantal malen dat per jaar gelegenheid wordt gegeven tot het afleggen van de examens;
- de wijze van kennisgeving van plaats, datum en tijdstip van aanvang van de examens;
- de legitimatie van de kandidaat;
- de duur en wijze van examineren;

- de maatregelen in geval onregelmatigheden worden geconstateerd;
- de aanwijzing van de examinatoren bij de mondelinge examens;
- de wijze waarop beoordeling van het examen plaatsvindt;
- de termijn waarbinnen de examenuitslag wordt bekendgemaakt;
- de wijze van normeren;
- de wijze waarop de richtlijnantwoorden na afloop van een examen beschikbaar zijn;
- de inzage in het afgelegde examen;
- de bewaartermijnen voor de afgelegde examens;
- de klachtenprocedure.

Evident is de aanwezigheid van het examenreglement met een uitwerking van de onderwerpen die met elkaar in onderlinge samenhang één geheel vormen. Het examenreglement mag geen elementen bevatten die in strijd met de wet- en regelgeving zijn.

Proces

Nadat bovenstaande criteria openbaar waren gemaakt via de website van het CDFD, konden exameninstellingen zich aanmelden om te worden erkend. Zij moesten daartoe informatie geven waaruit bleek dat zij voldeden aan de criteria. Tot op dit moment zijn er twaalf exameninstellingen erkend voor een periode van twee jaar. Maar papier is geduldig. De eerste erkenningen vonden plaats op basis van plannen. Immers, er geldt: eerst erkenning en dan pas beginnen met het afnemen van examens. Daarom is de erkenning maar voor twee jaar afgegeven. Binnen die twee jaar zouden de exameninstellingen daadwerkelijk examens moeten gaan afnemen. Dat hebben ze ook gedaan. Vervolgens is er een auditcommissie samengesteld die de exameninstellingen ging bezoeken, visiteren. In het volgende nummer van dit tijdschrift zal een van de leden van de commissie verslag doen van zijn bevindingen.

☐ Dr. H.J.M. van Berkel is hoofdredacteur van het tijdschrift *EXAMENS* en lid van het CDFD.
H.vanBerkel@EDUC.unimaas.nl